

Ardealul

Aniversarea a 10 ani dela unirea Ardealului cu România

Din trecutul Românilor Ardeleni

I. — Marea întrunire dela Blaj (1848)

În urma revoluțiilor din Paris (Februarie 1848) și Viena (Martie 1848) în seara zilei de 13¹²⁶ Martie 1848 un tânăr student Nicolae Bârlea sosi de la Blaj la Târgul-Mureșului unde se aflau mai mulți tineri avocați. În aceea seară se adunară la locuința tânărului avocat Avram Iancu vre-o 30 tineri nvocați, unde Nicolae Bârlea le comunică starea spiritelor profesorilor și studenților dela școlile române din Blaj. Cei adunați în odaia lui Avram Iancu luară hotărârea ca la Duminică Tomii¹³⁰ Aprilie 1848 să se adune cu toții la Blaj după ce mai întâi vor comunica această hotărâre la toți cunoscuții lor — preoți, oameni cu carte și țărani. Guvernul din Ardeal a căutat să împiedice poporul de a veni la adunarea de la Blaj; văzând însă starea spiritelor, consimți să aprobe înțierea unei întruniri pentru 13¹³⁵ Mai.

Cei doi episcopi ai Ardealului, cel ortodox Andrei Șaguna din Sibiu și cel unit Ion Lemeni din Blaj invită pe protopopi să aducă la Blaj pe unirea cei mai culți. În urma acestor invitații sosiră la Blaj cu câteva zile înainte de 13¹³⁵ Mai ca la 40.000 români.

Duminică 14¹⁴¹ Mai după leturghie se ține o conferință în catedrala din Blaj dela ora 10 a. m. — 3 p. m. când în fața Episcopilor, preoților și oamenilor culți, veniți acolo chiar din Muntenia și Moldova¹. Simeon Bărnuțiu de 40 ani, pronunță acel discurs program în care arată păsurile și nevoile națiunii române din Ardeal. Drică de mare ar fi un ziar nu poate reproduce în întregime acel memorabil discurs care formează „crezul” românilor ardeleni de atunci. Vom reproduce câteva fraze din care se va vedea preocuparea de căpetenie a românilor ardeleni.

„Dacă se va scoate limba română din biserică și din școală, de ce folos va fi libertatea, căci chiar cultura minții românești va fi împiedicată, atare cultură fiindu-i introdusă printr'un organ străin de gândire. Așa dar Românii mai întâi să se unească cu celelalte familii române pentru identitatea limbei și unității cea firească a cugetelor și simțimintelor.”

Discursul se termină cu fraza: „Rămâneți credincioși numelui de român și limbei voastre, apărați-vă

ca frații cu puteri unite în pace și resbel; vedeți cum ne-am luptat noi pentru limba și romanitatea noastră; luptați-vă și voi și le apărați ca lumina ochilor voștri.”

A doua zi Luni 15¹⁴⁵ Mai, după ce se formează comitetul permanent al națiunii române ales în fața catedralei din Blaj și având în frunte pe cei doi episcopi Andrei Șaguna și Ion Lemeni, tot poporul adunat trece pe câmpul din spatele catedralei dela Blaj și se hotărăște acolo:

1) Națiunea română se declară și se proclamă națiune de sine stătătoare și parte întregitoare a Transilvaniei pe temeiul libertății egale.

2) Câmpul acesta pe care se ține prima adunare națională română din Transilvania, adică pratul² din susul Blajului s'a numit pentru totdeauna „Câmpul Libertății”.

3) Națiunea română se declară credincioasă înălțatului Împărat al Austriei și marelui principe al Transilvaniei.

4) Națiunea română depune jurământul credinței către Împărat, către patrie și către națiunea română.

Aceste puncte fură desvoltate în ședința care s'a ținut a doua zi 16¹⁴⁶ Mai.

Dăm în resumat cele 16 puncte ale acelei adunări și care sunt: independența națiunii române în privința politică; reprezentanți la dieta țării în proporție cu numărul său; dregători în ramurile administrative, judecătorești și militare în aceeași proporție; întrebuintarea limbei române în toate trebile ce se ating de ea, atât în legislație cât și administrație; Românii să poarte acest nume ca oficial iar nu acela de *Olah* sau *Valah*; biserica română să rămână neatârnată de oricare alt cult egal în drepturi și foloase cu celelalte biserici ale țării; scaune în dietă pentru episcopi, desființarea iobăgiei fără nici o despăgubire și aceea a dijmelor; libertatea tiparului și a întrunirilor; libertatea personală; tribunale de jurați cu desbatere orale; garda națională; înființarea de școli românești în toate satele, de gimnasii, institute militare și seminare preoțești pe unde s'ar cere trebuința și aceea a unei universități române cu libertatea învățământului; împărțirea dărilor proporțional cu averea fie-căruia; întocmirea unei constituții nouă pentru Transilvania; în sfârșit punctul de căpetenie al tuturor

resoluțiilor este ca națiunile conlocuitoare să nu ia în desbatere cauza unirei cu Ungaria, până când națiunea română nu va fi constituită și înzestrată cu vot deliberativ și decisiv în camera legislativă, protestând ea în contra unei uniri încheiate fără a ei participare³).

Comitetul care a prezidat marea întrunire dela Blaj avea în frunte pe: Episcopii Andrei Șaguna și Ion Lemeni ca președinți; pe August Treboniu Laurian⁴) Ion Popescu, Timotei Cipariu, Dimitrie Boeriu, Iacob Bologa, Paul Dunca, Georgiu Angelu Ion Bob, Petru Maniu și Ion Branca secretari.

S'au ales apoi 3 comitete; unul compus 30 membri cari să ducă împăratului la Viena rezoluțiile adunării dela Blaj; al doilea compus din 100 persoane care să ducă dieti din Cluj aceleași rezoluțiuni; al treilea comitet care să funcționeze în permanență la Sibiu compus din 25

1. Datele de mai sus le-am luat din: a) Memorialul Mitropolitului A. Șaguna scris de Nicolae Popa (2 vol.); b) părți alese din istoria Transilvaniei pe 2 secole de G. Barit (3 vol.) c) Cartea de aur de Teodor Păcuranu (2 vol.).
4. Profesorul de limba română al defunctului Rege Carol.

II. — Legea din 26 Octombrie 1863 pentru egala îndreptățire a națiunii române și a confesiunilor ei⁵.

Biserica română din Ardeal nu se bucura de aceleași drepturi ca bisericile Maghiarilor, Secuilor și Sașilor.

Mitropolitului Andrei Șaguna îi revine meritul de a fi stărnit în dietă din Sibiu ca punctul al doilea din programul adunării de la Blaj din 1848 să fie votat la 7 Octombrie 1863 și acel vot să fie întărit de împăratul Francisc Iosif (26 Octombrie 1863) pe lângă care acel mare român avea o deosebită influență.

Dăm mai jos câte-va paragrafe ale acelui articol de lege care a permis ca Românii din Ardeal să aibă școlile lor confesionale.

Paragraful No. 1

Națiunea română, religiunea greco-catolică ca atare și religia greco-orientală se recunosc prin lege în înțelesul constituției transilvane întocmai ca și celelalte trei națiuni și patru confesiuni recunoscute ale transilvaniei.

Paragraful No. 2

Biserica greco-catolică ca atare și biserica greco-orientală au tot

persoane având misiunea de a informa poporul de rezultatele celor două dintâi delegații.

În fruntea primului comitet era episcopul Șaguna; în fruntea celui d'al doilea comitet era episcopul Ion Lemeni; în fruntea celui d'al treilea comitet era episcopul Andrei Șaguna.

Spațiul nu ne permite a reproduce activitatea acestor comitete nici luptele Românilor din Ardeal din anii 1848—49 sub conducerea tânărului avocat Avram Iancu născut în comuna Vidra pe Valea Arieșului mic în județul Turda Arieș. Casa modestă a lui Avram Iancu există și azi. Subsemnatul a vizitat-o în Ianuarie 1921.

Lângă acea casă trăesc și locuesc rudele tânărului avocat care în Martie 1848 făcea practică la Târgul-Mureș și care prin energia lui desfășurată în anii 1848—49, a înspăimântat pe Unguri și Austriaci.

El a refuzat declarațiile ce i s'a trimis de împăratul Rusiei și împăratul Austriei zicând că *el a luptat nu pentru a purta cruci pe piept ci pentru ca să se respecte drepturile națiunii române*.

aceia pozițiune de drept de sine stătătoare în marele principat al transilvaniei și tot aceea libertate de a se organiza în afacerile lor interne care le ocupă cele l'alte biserici ale țării recunoscute prin lege adică biserica română-catolică, biserica de religie evanghelic-augsburgică și biserica unitară pe baza legilor țării care garantează pe deplin libertatea religiunii și a conștiinței.

Toate aceste biserici sunt îndreptățite de a-și regula, administra și conduce toate afacerile lor eclesiastice întru înțelesul așezămintelor lor canonice și bisericesti precum și afacerile lor scolastice, fundațiunile fondurile și instituttele lor, independente de ori și care influență a vreunei alte biserici.

Paragraful No. 3

Cele patru națiuni recunoscute prin lege și adică națiunea Maghiarilor, Sașilor, Șașilor și Românilor față una cu alta sunt pe deplin egal îndreptățite și ca atare se folosesc de asemenea drepturi politice.

Împăratul Francisc Iosif sancționând această lege zice: „Vom ob-

1. Bănuțul meu prieten Nicolae Jonescu de la Brad, profesor și academician, mi-a povestit în 1898 că s'a scris în anul 1848 că la Blaj veni-
au mulți bărbați culți din Muntenia și Moldova care cău și marele patriot Constantin Negri.

2) Voi întrebuinta termenii în care s'a redus
anului rezoluțiunile acelei adunări. (Prate câmp).

5. Textul acestei legi este scris în limba română
în cartea de legi a principatului Transilvaniei.

Din trecutul Românilor Ardeleni

continuare din pag. 1 a

serva atât noi înși-ne, cât și credincioșii noștri acest document pe care l' așteptăm, ratificăm, încuviințăm și confirmăm".

Vom dovedi prin fapte arătate mai

III. — Legea de naționalități.

Sub absolutismul austriac (1849-1867) românii din Ardeal au putut obține grație influenței ce avea mitropolitul Andrei Șaguna la Viena, — o sumă de drepturi pentru biserică și cultura națională.

Spațiul nu ne permite a descrie pe larg activitatea acestui mare preot al bisericii ortodoxe.

Prin stăruința acestui mitropolit s'a înființat în 1861 „Asociația transilvană pentru cultivarea literaturii române” dar al cărui titlu azi este „Astra” din cauză că ungurii în șovinismul lor li se părea că titlul acestei societăți culturale este ceva periculos.

Autorul acestor rânduri a avut fericirea ca în 1911 să asiste la jubileul „Astrei” de 50 ani care a avut loc la Blaj în prezența mitropoliilor și episcopilor ortodoxi și uniți din întregul Ardeal. Actualul înalt regent, Sanctitatea sa Patriarhul, D-r. Miron Cristea era episcop la Caransebeș și a ținut o conferință documentată despre „teatrul românesc”. Actualul Prim Ministru Domnul D-r. Iuliu Maniu era avocat al mitropoliei din Blaj și a organizat atunci conducerile etnografice al Românilor ardeleni.

Această serbare înălțătoare la care au asistat o mulțime de Români din vechiul Regat m'a făcut să văd că „Unirea Românilor” este foarte apropiată, lucru ce l'am spus la întoarcerea mea la Ploiești, la una din șezările „ligii culturale” din acea localitate.

Mă opresc cu această digresiune.

După ce Austria a fost înfrântă de Prusia în războiul din 1866, a fost silită să facă cu Ungaria, dualismul Austro-ungar din 1867.

În parlamentele din Pesta s'a votat în 1868 luna Decembrie „Legea

sus că acest împărat, față de care Românii din monarhia Austro-ungară au fost de un devotament aproape orb, nu și-a ținut cuvântul dat în scris.

de naționalități”⁶⁾ (art. 44) unde sunt respectate drepturile naționalităților din Ungaria.

Legea cuprinde 28 de paragrafe Vom rezuma numai paragrafele 17, 18, 19, 23, 24, 25 și 26 relative la întrebarea limbii române în fața autorităților administrative, judecătorești și în școli.

În paragraful No. 17 se spune, citez textual „Ministerul instrucției publice este dator a îngriji, ca institutele de învățământ ale statului, cetățenii fie-cărei naționalități sau fără viețuind împreună în masse mari să se poată cultiva în limba lor maternă până la punctul unde începe cultura academică superioară”.

În paragraful No. 18 se spune că în școlile secundare ale statului se va înființa, acolo unde se vorbesc mai multe limbi, o catedră pentru limba și literatura fie-cărei dintre aceste limbi.

În paragraful No. 19 se spune că la universitate se va înființa pentru fiecare din limbile uzitate în țară și pentru literatura acestora catedre speciale.

În paragraful No. 23 se spune că fie-care cetățean poate dresa acte în limba sa maternă.

În paragraful No. 26 se specifică că se respectă dreptul ce l'au avut bisericile și comunitățile bisericești de a înființa din mijloace proprii școli primare, secundare și superioare. Limba de predare se va determina de iniemeietori.

Dispozițiile de mai sus care asigură naționalităților dreptul de a avea școli primare, secundare și superioare cu limba de predare maternă, sunt călcate prin legea XVIII din Mai 1879 prin care se introduce limba maghiară în școlile primare.

6. A se vedea colecția legilor din fosta Ungarie

IV. — Maghiarisarea copiilor cu forța.

Legea XV din 1891 despre azilele de copii.

În înțelesul acestei legi, toate comunele sunt obligate a înființa azile de copii. Toți părinții sunt siliți a trimite copiii începând dela vârsta de 3 ani și chiar sub vârsta de 3 ani (a se vedea dispozițiile penultimului alineat al paragrafului No. 8 al acelei legi care prevede citez textual: „În azilele de vară pot fi primiți copiii chiar și sub 3 ani”).

În acele azile copiii „să fie introduși în cunoștința limbii maghiare, cântând în această limbă și învățând rugăciuni”.

Această lege face ca studențimea universitară română din România să adreseze în 1891 lumii culte un memoriu în mai multe limbi.

Studenții unguri le răspund.

Acestora le răspund studenții români dela universitățile din Viena, Pesta, Graz, Cluj prin „Replica” redactată de Aurel Popovici.

În acest memoriu al studenților români dela universitățile din Austro-Ungaria sunt arătate toate neajunsurile, persecuțiile românilor și toate călcările de legi săvârșite de unguri.

Acest memoriu al studenților români numit „Replica” este însoțit de o hartă etnografică în culori a Austro-Ungariei și României făcută de geo-

graful german H. Kiepert.

Aceste memorii ale studenților români din București și al celor dela universitățile din Viena, Pesta, Graz, Cluj sunt scrise în 5 limbi: română, franceză, germană, engleză și italiană.

Aurel Popovici a fost condamnat la 4 ani închisoare și 1000 coroane. El s'a refugiat în România, unde dădea lecții de limba germană. Abia anul trecut Camera din București a făcut o pensie văduvi acestui luptător.

Suferințele Românilor din Ardeal a determinat la 1880 pe studenții din România liberă să pună bazele celui dintâi congres studențesc care a avut loc la Focșani. Profesorul V. A. Ureche, unul din filii județului Neamț ne-a sfătuit atunci că la Focșani unde veniseră studenți din Ardeal și Bucovina să jurăm că vom lupta noi și urmașii noștri pentru „Unirea cea mare”, unirea tuturor românilor⁷⁾.

V. A. Ureche era ministrul instrucției publice și cultelor în cabinetul marelui român Dumitru Brătianu care a prezidat serbările dela 10 Mai

1881. La aceste serbări la care au luat parte și delegați ai studenților români din Bucovina, colegii noștri din Ardeal n'au fost lăsați de Unguri să ia parte la serbările încoronării celui dintâi Rege al României.

V. A. Ureche ne-a strâns la el acasă pe șoseaua Kiselef din București—în timpul serbărilor încoronării și ne-a spus: „Eu azi sunt Ministrul instrucției publice și cultelor; câtă vreme voi sta Ministru, nu știu după ce nu voi mai fi Ministru mă voi întoarce la catedra mea de istorie de la facultatea de litere din București, v'am chemat la mine acasă să vă spun în cerc intim că Austro-Ungaria a recunoscut regatul României cu condiția ca Suveranul țării să poarte titlu de Rege al României. Până azi suveranul țării a purtat titlul de domnitor al românilor. Aveți o sfântă datorie de a lupta, voi și urmașii voștri, ca Suveranul țării noastre să poarte titlul de Rege al românilor”.

La serbările încoronării dela Teatrul național din București, la care a asistat ritmos și defunctul Rege Ferdinand împreună cu unul din frații săi autorul, acestor rânduri, ca

cel mai tânăr student, a prezentat defunctului Rege Carol pe colegii noștri din Bucovina spunându-i: „Maiestate, colegii noștri din Bucovina au venit să salute în Maiestatea voastră pe regele românilor”. Studenții universitari de la 1880, intrând în viața publică împreună cu studenții dela 1891, cu mai mulți intelectuali, în fruntea cărora se afla regretatul Grigore Brătianu, au înălțat la 24 Ianuarie 1891 steagul „Ligii pentru unitatea culturală a tuturor românilor”.

Cădrul jurnalului ma oprește de a spune care a fost acțiunea ligii culturale și cu cât a contribuit ea la unirea românilor. Rostul acestei instituții culturale este tot atât de mare azi și mâine după cum a fost ieri.

Această instituție are norocul de a avea în fruntea ei azi pe vrednicul profesor Nicolae Iorga ale căruia lucrări sunt cunoscute de întreaga lume cultă de pe fața pământului.

Regret că în Piatra-Neamț nu e o secție a ligii culturale după cum era în 1913 când s'a inaugurat stațiunea lui M. Kogălniceanu.

Pătura intelectuală din Piatra are cuvântul.

V. — Procesul Memorandului.

Pe când în București se pregătea în 1881 serbările încoronării, în Ardeal Români constituiră partidul național al Românilor din Transilvania și Ungaria.

Comitetul acestui partid⁸⁾ a votat în conferințele electorale din Sibiu (11—14 Mai 1881) un program care are la baza lui hotărârile adunării naționale de la Blaj din 1848. Conferințele acestui partid din 1887, 1890 și 1892 au hotărât redactarea unui Memorandum care trebuia prezentat factorului constituțional, împăratul Austro-Ungariei: În luna Martie 1892 comitetul se întruni la Sibiu unde se dete citire Memorandumului și se hotărî ca, la 28 Mai viitor, irevocabil, să'l prezinte împăratului.

Comitetul național se duse la Viena sub conducerea doctorului Rațiu, prezidentul celui comitet și de 3 ori a încercat fără tolos să se apropie de suveran. Împăratul Franz Josef uitase că la 1848—1849 Românii i'au fost credincioși. Pentru această nerecunoștință Dumnezeu l'a pedepsit destul de greu căci la adânci bătrânețe acest monarch a văzut murind în mod tragic urmașii lui Dacă nu e o dreptate omenească este una divină.

Szögenyi-Marich, ministrul unguresc ad latere la Viena a sfătuit pe Dr. Rațiu ca deputațiunea să meargă la Pesta pentru a lua cunoștință de părerea guvernului unguresc. Comitetul național n'a primit acel sfat și a înmănat lui Braun, șeful cabinetului împăratului, acel memorandum spre a l'preda prin ministerul unguresc ad latere din Viena împăratului. La 26 Iulie 1892 contele Szapary, primul ministru unguresc trimitea prin prefectul Sibiului Memorandumul la adresa lui I. Rațiu și l'incunoștința că nu se vede îndemnat a prezenta acest act primit de la ministrul unguresc „ad letere” din Viena, împăratului, fiind că semnătorilor le lipsește aptitudinea legală de a reprezenta pe „locuitorii ungareiei de limba română”.

Doctorul Rațiu întors acasă la Turda a fost primit de gloatele săl-

batică care în timpul nopții i'au distrus locuința.

Memorandumul conținea toate călcările de legi și toate asupririle ce le îndurau Românii.

Memorandumul fiind publicat în ziarul „Tribuna” din Sibiu de către comitetul național, membrii celui comitet au fost dați în judecată la curtea cu jurați din Cluj Procesul a ținut 18 zile, dela 7-25 Mai 1894. Toate naționalitățile din Austro-Ungaria au trimis la Cluj avocați ca să apere pe Români. Întreaga presă europeană și avea reprezentanți la acel proces.

După terminarea acuzării făcută de procurorul Iosenschi, Doctorul Rațiu în numele acuzaților se ridică și pronunță în loc de apărare o declarație din care reproducem câte-va pasaje.

„Acea ce se discută aci. Domniilor este însăși existența poporului român.

Existența unui popor nu se discută, se afirmă. De aceea n'avem de gând să venim înaintea D-voastră pentru a vă dovedi că avem dreptul la existență.

Relativ la aceasta, nu ne putem apăra în fața D-voastră, nu putem decât să dăm pe față înaintea lumii civilizate sistemul asupritor prin care se fac încercări să ni se răpească ceace are un popor mai scump: legea și limba.

Prin urmare, aci nu mai suntem acuzați, suntem acuzatori.

Ca persoane nu avem ce căuta înaintea acestei curți cu jurați, fiindcă noi am lucrat numai ca mandatar ai poporului român și un popor întreg nu poate fi adus la bara judecătorească.

D-voastră sunteți stăpâni pe individualitatea noastră fizică nu însă și pe conștiința națională a poporului român. Dacă nu sunteți în stare să ne judecați, e un alt tribunal mai mare, mai luminat și de bună seamă mai nepărtinitor, care ne va judeca pe toți, este tribunalul lumii civilizate, care vă va o-

7. Dintre studenții dela 1880 știu că se afla în viață aci: G. Nicolăescu, fostul, președinte al Societății „Petre Șaguna”, avocat la București, Vasile Tataru, membru la Curtea de Casație.

8. A se vedea bibliografia chestiunii naționale făcută în 1894 de T. G. Ilyușan.

di cu atât mai aspru, cu cât osândit până acum...
 onducându-vă, ca să ne con-
 nnați de spiritul de netoleranță
 un fanatism de rasă fără sea-
 n în Europa, nu veți izbuti să
 eți alt-ceva de cât să dovedeți
 i că Maghiarii sunt o notă dis-
 dantă, în milocul civilizației.

Declar prin urmare în numele meu
 în numele tuturor colegilor mei
 azați, că pentru cuvintele arătate
 ne putem apăra».

În urma acestei declarații au fost
 damnați:

Doctorul I. Rațiu președintele co-
 mitetului central al partidului națio-
 năl român la 2 ani închisoare de stat.
George Pop de Băsești vice pre-
 ședintele acelui comitet la 1 an în-
 chisoare.

Preotul Dr. Vasile Lucaci, secre-
 tar general al acelui partid la 5
 ani închisoare.

Dimitrie Comșa, ca prim secretar
 la 3 ani

Septimiu Albini, al doilea secretar
 anav în timpul procesului a fost

decat la 9 Octombrie s. n. 1894
 condamnat la 2 jum ani închisoare.

Dr. Daniel Barcian, **Dr. Teodor**
Chali, **Rubin Patifa** și **Gherasim**
 imide la câte 2 jum. ani închisoare

Mihail Veliciu la 2 ani închisoare.

Doctorul Aurel Suciu la 1 jum.
 an închisoare

Iuliu Coroianu la 2 ani și 8 luni
 închisoare.

Preotul Nicolae Christea și **Dio-**
sie Roman la câte 8 luni.

Patriciu Barbu la 2 luni închisoare

de stat

Aceste condamnări au stăruit o

turtună în lumea cultă din apusul
 Europei și mai ales în țările latine.
 Protestările, scrisorile, memoriile sa-
 vanților, literaților, oamenilor politici
 sunt reproduse în facsimile prin în-
 grijirea ligii culturale în lucrarea in-
 titulată *Voci latine, dela frați la*
frați, prin îngrijirea Senatorului și
 Profesorului V. A. Urechie.

Cea mai însemnată din aceste ma-
 nifestări a fost moțiunea de simpa-
 tie a 277 deputați din camera ita-
 liană trimisă camerei și senatului ro-
 mân din București. Nu ne putem o-
 ri de a nu reproduce acea moțiune
 în traducere.

«Camera inspirându-se de prin-
 cipile de drept public, din care Ita-
 lia, și scoate rațiunea sa de a fi,
 și exprimă înalta sa simpatie pen-
 tru popoarele române, care luptă a-
 tât de nobil pentru a-și apăra in-
 dependența și comuna naționalitate
 latină».

Când s'au întors dela Cluj la Si-
 biu membrii comitetului național au
 fost primiți cu flori de românele
 din Sibiu, în fruntea cărora se af-
 lau în costum național domnișoarele:
 Letiția Roșca, Eugenia și Catinca
 Simionescu, Elena și Alexandrina
 Cuntan care purtau pe piept trico-
 lorul român pe care era scris: *totul*
pentru națiune.

Poliția din Sibiu le-a dat în ju-
 decată pe cele 5 domnișoare căci tri-
 colorul român era considerat ca o
 emblemă sedicioasă

Procesul a avut loc la 12. Dec s.
 n. 1894. Domnișoarele au fost con-
 damnate fiecare la câte 100 florini
 amendă

INCHEIERE

**După 70 ani dela marea adunare națională dela Blaj
 din 1848: Adunarea dela 1 Decemb. 1918 dela Alba-Iulia**

Românii din Ardeal, după proce-
 sul Memorandului își întorc privirea
 dela Viena către București căci de
 acolo se aștepta mântuirea neamului
 românesc.

În timpul războiului mondial și
 neutralității româniei (1914-1916) se
 zădărnicea din înălțimea cerului glasul
 lui Vasile Alexandri și al lui Ștefan
 Iosif.

Cel dintâi zicea: noi, la 1856,
 cântam:

«Hai la Milcov cu grabire
 Să'l secăm dintr'o sobire».
 Vei cei din 1916, să cântați.
 «Hai la munte cu grabire
 Să'l surpăm dintr'o lovire
 Și să vază sfântul soare
 Intr'o zi de sărbătoare
 Hora noastră cea frățască
 Pe câmpia românească».

Ștefan Iosif zicea:
 «La arme... Cei d'un sânge și
 d'o lege»

Andrei Mureșanu, alt profet al
 neamului românesc, zicea românilor
 de pretutinoeni în acea zi de săr-
 bătoare:

«Jurați, că veți da mâna să
 fiți'n secolii frați»

Glasul acestor profeți ai neamului
 fu ascultat.

Armata română, având în fruntea
 ei pe Marele Rege Ferdinand, pe
 care românii de pretutindeni, îl con-
 siderau ca Rege al întregului neam
 românesc—armata română a surpat
 muntele și a stăramat cu brațul ei
 hotarul dintre frați.

La Alba-Iulia la 1 Decembrie 1918
 s'a pecetluit cu sângele a 800.000
 viteji actul unirii tuturor românilor

DANIEL CLAIN

Inginer Inspector General Silvic
 Pensionar Piatra-Neamț

1928 Noiembrie 28
 (aniversarea nașterii Pievoelt)

Accident de automobil

În ziua de 22 Noiembrie cor. pe la
 orele 8 dim. pe când mașina No. 197
 proprietatea d-lui Ștefan Cibi din Tul-
 gheș mergea spre Piatra-N. a călcat
 pe femeia Elena C. Zurgălău în etate
 de 75 ani din comuna Bistricioara pro-
 vocându-i o mică rană la cap și mici
 leziuni la mâini și la picioare.

Cazul se cercetează de șeful postu-
 lui Bistricioara.

IOAN TURNEA

AVOCAT

Str. Cuza-Vodă No. 254
 PIATRA-N.

Se aduce la cunoștința
 onor public că în ziua de 1 De-
 cembrie a. c. se redeschide

Cinematograful Liceului

Reprezentanțiile se vor da în
 Sala de Festivități a Liceului
 complet renovată și mărită
 și vor urma în fiecare Săm-
 bătă, Duminică și sărbători
 la matineu și seara

Citiți și
 răspândiți

„A V A N T U L”

Serbarea Liceului „Petru-Rareș”

Marti 27 Noiembrie a. c. ora 11 dim
 în sala de festivități a liceului de
 băieți „Petru-Rareș” din localitate, a
 avut loc serbarea comemorării a 59
 ani dela înființarea acestui liceu.

Profesori, profesoare, D-na Săvescu
 Directoara Șc. Normale, cu D-l Să-
 vescu, institutori, părinți de ai ele-
 vilor în frunte cu d-nii Prefect Dușu
 Isăcescu, Colonel Iordănescu, N. I
 Ioaniu viitorul primar al orașului, Po-
 lițai Teodorescu, Avocat V. C. Șoarec
 Inginer Clain, Păr. V. Constantinescu,
 Păr. C. Matusă și alții, au ținut să dea
 serbării o cât mai deosebită însem-
 nătate prin prezența lor la asemenea
 solemnitate.

De viața acestui liceu este strâns
 legată viața culturală a întregului
 județ. Vechimea lui de 59 ani arată
 paternitatea culturală exercitată de
 liceu asupra tuturor intelectualilor
 orașului și județului nostru, care și-au
 însușit cunoștințele și au primit edu-
 cația în incinta sălilor lui de clas.
 De aceea sărbătoarea liceului mișcă și
 impresionează, trezește amintirile co-
 pilăriei în atâtea serii de elevi, acum
 oameni în vârstă, alții bătrâni, care
 s'au perindat pe băncile liceului.

Sala de festivități reînnoită și adap-
 tată noului scop cerut de cursul vre-
 mei — teatru și cinematograf — cu gale-
 rii pentru elevi, cu scenă încăpătoare
 pentru artiști și producții artistice, cu
 parchet pe jos și mobilier nou co-
 mandat din altă localitate, datorită
 numai spiritului gospodăresc al vred-
 nicului director D-l Grig. Capșa, la-
 să cea mai plăcută și mai frumoasă
 impresie.

Serbarea se deschide la ora arăta-
 tă prin marșul „Cântați băieți” ex-
 cutat de orchestra liceului. Cuvânta-
 rea ocazională este ținută de D-l Di-
 rector Gr. Capșa, care face istoricul
 liceului dela înființarea lui din anul
 1869 cu doi profesori și 30 de elevi
 până azi.

Arată fazele prin care a trecut,
 atârănarea lui de comună apoi de
 stat, funcționarea lui ca gimnaziu, a-
 poi transformarea în liceu, constru-
 irea localului, adaosul aripilor, adaosul
 claselor divizionare, numărul ele-
 vilor și noul program cu 7 clase.

Vorbeste despre lupta desfășurată
 pe terenul cultural de minorități în
 special în Transilvania, unde sub re-
 gimul unguresc cele 3 milioane de
 români aveau numai 4 licee și 2 gim-
 nazii, cu trei școli civile, față de
 100 de licee ale ungarilor la o p-
 populație de un milion de Unguri și
 50 de licee la 250.000 de sași și
 cum după război, liceele de stat un-
 gurești au trecut sub conducerea sta-
 tului român, iar liceele românești din
 6 au ajuns la 66 iar școlile civile
 din 3 la 33, proporții totuși inferio-
 are minorităților în comparație cu
 numărul populației

Se adresează elevilor și le arată
 datoria mare ce le revine, ca nouă
 generație, de a păstra neștirbit pa-
 trimoniul sfânt, cucerit cu jertfe mari
 de înaintași lor, de a învăța și a
 da ascultare profesorilor, deducând
 tăria unui popor de forță sufletească
 cultivată și dezvoltată numai prin
 școală, cea mai puternică pârgie
 de înălțare a unui neam

Produsele artistice au fost la înal-
 țime. Atât corurile cât și orchestra,
 conduse atât de dibaci de neintrecu-
 tul dirijor D-l Profesor de muzică
 Alberto Cirilo au întrecut toate aș-
 teptările. Cine a avut ocazia să le
 asculte atunci, și-a putut da seama
 ce înseamnă adevărata artă. Toată
 lauda organizatorului acestor produc-
 ții și elevilor care s'au produs.

Și recitățile nu mai puțin au con-
 tribuit la distracția publicului și la
 înălțarea lui sufletească. Ca și I.
 Bobărnac de la patronul școlii nor-
 male, satira Eri și Azi, recitată de
 elevul Comănescu din cl. V, a stârnit
 aplauze frenetice, ca și recitățile e-
 levilor Mihailescu, Popa D. și Dan-
 descu, precum tot atât de încântător
 a fost solo de vioară de elevul Blum.

La gustarea servită după serbare
 au luat cuvântul D-l Inginer Daniel
 Clain, D-l Colonel Iordănescu și D-l
 Radu aducând mulțumiri d-lui Direc-
 tor al Liceului Gr. Capșa pentru zelul
 depus în educația tineretului școlar,
 iar d-l Director le-a răspuns mulțu-
 mind tuturor pentru participarea la
 serbare

Pr. GH. VERȘESCU

INFORMAȚIUNI

În locul d-lui I. Todericiu fost
 pretor al plăsei Ceahlău a fost tran-
 sferat d-l C. Săveanu dela o altă
 plasă.

Membrii consiliului județian sunt
 convocați pentru ziua de Sâmbătă 1
 Decembrie cor., ora 3. p. m., la or-
 dina zilei fiind de discutat multe
 chestiuni în legătură cu bugetul.

Agentul de poliție Bergher de la
 poliția locală este pus în disponibi-
 litate pe ziua de 1 Decembrie 1928.

Ministerul finanțelor a prelungit
 termenul pentru acordarea dreptu-
 rilor de cărciumă până la 1 Ianu-
 arie 1930.

Ministerul de interne n'a aprobat
 contestația D-lui Leon Mrejeriu și în
 consecință rămâne consilier de drept
 în consiliul comunal local, ca repre-
 zentant din partea învățământului pri-
 mar D-l Institutur T. V. Ungureanu.

În noaptea de 19—20 Noiembrie
 1928 între orele 20—21 individul
 Grigore a Mariei din Comuna Gru-
 măzești sau luat la ceartă cu locu-
 itorul Vasile Olteanu tot din aceea
 comună și în urmă la bătae.

Individul Grigore A. Mariei i-a
 aplicat mai multe lovituri cu o furcă
 de fier lui Vasile Olteanu spărgân-
 du-i capul în mai multe locuri. Pa-
 cientul în stare gravă a fost internat
 în spitalul Tg. Neamț.

Cercetările se fac de șeful postu-
 lui respectiv.

Domnilor abonați

cari ați rămas în restanță cu
 plata abonamentului, vă rugăm
 insistent, să ni-l trimiteți cât mai
 urgent, prin mandat postal, la
 Administrația ziarului nostru, str.
 Apele Minerale No. 8 Piatra-N.

Conform Ordinului Prefecturii Jude-
 țului Neamț No. 18103, Poliția Piatra-N.
 Aduce la cunoștința tuturor Proprie-
 tarilor de automobile din oraș pentru
 a înlocui literile naționale „R. M.” cu
 inițiala „R.” de pe tabletele automo-
 bilelor prevăzute de art. 58 din Regu-
 lamentul Circulației Automobilelor,
 Aceasta în termen de una lună.

În ziua de 22 Noiembrie 1928 pe
 la orele 14 pe când locuitorul V.le
 Ciocănel din comuna Ciahlău se
 afla în pădure la locul numit „Rup-
 tura” la marcat lemne, având ba-
 tae de inimă a căzut jos și a mur-
 rit subit.

Bănueli de crimă nu sunt.

Comitetul școlar al liceului „Petru-Rareș din Piatra-Neamț

PROIECT DE BUGET PE ANUL 1929

Articol	Natura Veniturilor	Prevederi bugetare pe exercitiul 1929 Lei	Articol	Natura Cheltuelilor	Prevederi bugetare pe exercitiul 1929 Lei
Cap. I Trezorerie			Cap. I Trezorerie		
1	Fond sau fonduri inalienabile cu destinație specială „Bursa Lalu” 100 000			De capitalizat conf. destinației fondului inalienabil Bursa „Lalu” 100.000	
Cap. II Venituri ordinare			Cap. II Cheltueli ordinare		
A. Comitetul			A. Comitetul		
2	Venitul din chirii sau din arendarea proprietăților Școalei (conf. stat No. 5)	12000	1	Cheltueli de cancelarie, registre, imprimate de la comitet	45000
3	Taxe de frecvență plătite de elevii cl. bugetare (conf. stat No. 6)	365000	2	Ajutorarea elevilor săraci cu cărți și haine de la comitet	40000
4	Cotizațiile plătite de membrii comitetului : 497 membri plătesc anual între 100-1000 lei	300000	3	Fond pentru excursiuni de la comitet	100000
B. Internatul			4	Fond pentru procurarea de cărți și reviste pentru bibliotecă	35000
5	Taxe de solvă și semisolvă plătite de elevii interni și semi interni (stat No. 11)	960000	5	Plata burselor la 4 elevi a 5000 lei fiecare	20000
6	Taxe de instalare în internat (p remonta dormitorului, sufrageriei etc.) a lei 500 pentru 30 elevi	15000	6	Acordare de premii elevilor la finele anului școlar dela comitet	4000
Cap. III Subvenții			7	Asistența medicală a elevilor (numai medicamente)	10000
7	Bursele acordate de Minister pentru 10 bursieri a 4000 l. 20 bursieri a 5000 l.	40000 100000	8	Plata personalului de serviciu și administrativ al școalei (conf. stat No 4 dela comitet	222000
8	De la Minister pt. plata personalului didactic și administrativ al cl. bugetare	2500000	9	Plata personalului administrativ al comitetului (conf. stat No 5)	96000
9	Ori ce alte subvențiuni de la autorități și instituțiuni publice sau particulare (județul pentru 20 bursieri a 5000 lei	100000	10	Plata personalului didactic de la cl. bugetare (din fondurile Ministerului	2500000
Cap. IV Venituri extraordinare			11	Imbunătățiri, reparații, întreținerea localului mobilier (conf. stat No. 6	200000
A. Clase bugetare			12	Luminat de la Minister	30000
10	Contribuțiuni benevole sau veniturile lor etc.	20000	13	Incălzit de la Minister	100000
11	Beneficii rezultate din serbări, sau desfacere de cărți și rechizite	10000	14	Material didactic, instrumente, aparate, colecțiuni, material de laborator (conf. stat No 7	90000
12	Venituri extraordinare sau neprevăzute	10000	B. Internatul		
13	Beneficiul rezultat de la cinematograf	100000	15	Salarii personalului afectat exclusiv serviciului din internat (stat No. 8)	170400
14	Taxe elevilor care depun examene de admitere	15000	16	Întreținerea personalului ad-tiv de dela Minister și serviciu, a bursierilor și solven- autorități 200000	599600
15	Taxe de înscriere, pregătire și examinare a elevilor particulari (conf. stat No. 15)	226000	17	Cheltueli de instalare în internat din taxele plătite de elevii interni (paturi, saltele, păaturi, lingerie, veselă etc.)	50000
16	Taxe de construcție 100 elevi curs inferior a 500 lei 50000 50 elevi curs superior a 1000 lei 50000 100 elevi cl. extrabuget. a 500 lei 50000	150000	18	Întreținerea localului internatului	180000
17	Ajutoare de la stat pentru cărți	3000	Cap. III Cheltueli extraordinare		
B. Clase extrabugetare			A. Clasele bugetare		
18	Taxe elevilor din clasele extrabugetare (stat No. 16)	640000	19	Plata comisiunilor dela examenele de admitere	15000
Total General			20	Cota cuvenită personalului didactic dela exam. partic.	216000
		5566000	21	Cota cuvenită casei de Credit a Corpului didactic de la examenele particulare	10000
			22	Fond pentru deschideri de credite	158000
			B. Clasele extrabugetare		
			23	Plata personalului didactic și ad-tiv (conf. stat No 11)	640000
			24	Sport, Orchestră, Serbări	25000
			Total General		
					5566000

Președinte, (ss) GRIGORE CAPȘA

Secretar, (ss) V. GHÎTESCU

Tribunalul Județului Neamț sect. I

Publicație de Vânzare No. 8439

Anul 1928 luna Noiembrie în 4 zile
Tribunalul prin Jurnalul No. 6912 din 13
Noiembrie 1928, a amănat vânzarea prin licitație publică a averii imobile a falitilor Victor Balan și Gh. Sandu din Piatra N. compusă din două imobile situate în Piatra-N. și care după proc. verbal No. 4378/928 încheiat la fața locului de D-l Portărel I. Durac au situațiunea următoare 1) Teren circa 500 m. p. cu o casă din material arzător, acoperită cu țiglă având 3 camere, antret și în prelungire și 2) și șelar. la spatele casei în curte bucă

tărie de iarnă, construită din lemn și acoperită cu tablă, o latră din scânduri cu două despărțiri acoperită cu meșieșit la răsărit cu lon Balan, la apus cu N. Gocan. la m. noapte cu Gh. Rusu și m. zi cu str. Dragoș-Vodă, situată în Piatra-N. str. Dragoș-Vodă No. 60, aparținând falitului Victor Balan, venitul circa 16000 lei anual. 2) Un teren de circa 1428 m. p. cu o casă construită din lemn acoperită cu draniți, compusă din trei camere, în ret și bucătărie și în continuare șelar la spate, având fiecare cameră câte o sobă de căldură în curte o bucătărie de iarnă și o sură sub acelaș acoperământ de draniți o latră din

scânduri cu 2 despărțiri acoperită cu scânduri, pom fructifer și o loznă, o altă casă nouă de lemn, neterminată acoperită cu tablă, compusă din 2 camere, antret, o cameră fără ferestre și fără doșamele, împrejmuită cu gard de scânduri, acest imobil al falitului Gh. Sandu e situat în Piatra-N. str. Cantemir No. 2 se meșiește la răsărit cu D-l Dușu Isăcescu la apus cu V. N. Sandu la m. noapte cu drumul și la m. zi cu str. Dragoș-Vodă și Cantemir. Venitul anual circa 20000 lei. Alte sarcini asupra acestor imobile numai sunt, vânzarea și adjudicarea acestor imobile se vor face în prețoriul Tribunalului Neamț s. l în ziua de 18 Decembrie 1928 ora 13 începându-se

strigările de la lei 150 000 pentru imobilul din str. Dragoș-Vodă și dela 200.000 lei pentru cel din str. Cantemir No. 2 și chiar sub acele prețuri—vânzarea se va face și în parte—Sunt somați toți acei care ar pretinde vreun drept, de chirie ipotecă sau orice alt privilegiu că înaintea adjudicării să arate Tribunalului pretențiunile lor sub pedeapsă de a nu li se mai ține în seama.

Prim Președinte, (ss) D. APOSTOLIDE

Portărel, (ss) I. Durac

Dos. No. 2321/927